

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO (LETO) XXVII. (21)

No. (števil.) 20

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

16. maja 1968

Študentje

Med značilna dogajanja letošnjega leta vsakakor spadajo izgrede univerzitetnih študentov to in onstran železne zaves.

Namen in cilj študentovskih demonstracij v komunističnih državah pa sta povsem različna od namena in cilja študentovskih demonstracij v svobodnem svetu. Tam se študentje borijo za svobodo mišljenja, svoboda govora, svoboda pouka in učenja, tu gre izgredek za uvedbo prav tistega sistema, proti kateremu se študentje v komunističnih državah borijo.

Študent je po naravi bojevit, ker je vsako mlado bitje bojevit narave. Vsak mlad človek, ki misli, je več ali manj mnenja, da je okolje, v katerem živi, zastarelo in da ga je zato treba spremeniti. To je ena izmed nalog dolžnosti mislečega študenta: izboljšati okolje, spremeniti ga v bolj napredno da bo zrl v bodočnost, ne se oziralo v preteklost. Vsaj tako je bilo doslej.

Toda danes gre študentovskim izgredek ne za gradnjo, temveč za uničevanje. „Namen upora je: podreti, kar je starega. Ne graditi novo.“ (Sv. Slovenija, 9.5.68, A. Kralj: Obisk).

Z bežnim pregledom statističnih podatkov o nedavnih izgredih na nekaterih velikih svobodnih univerzah pa prihajamo do zanimivih ugotovitev. Univerza n. pr. v Zahodnem Berlinu ima 80.000 slušateljev. V zadnjih izgredih jih je od teh demonstriralo 5000. Pariške univerzitetne ustanove obiskuje 160.000 slušateljev; demonstriralo jih je 10.000. Rimska univerza ima blizu 50.000 študentov; izgredek bilo nekaj nad 3000. Razmerje med številom slušateljev in številom izgredek je v vseh slučajih enako: izgredek je samo okoli osem odstotkov, se pravi: velika, absolutna manjšina.

Takšno ali vsaj podobno je razmerje med študentskimi izgredek in ostalimi študenti tudi na univerzah onstran železne zaves. Tudi tam tvorijo demonstranti veliko, absolutno manjšino. Toda med izgredek na tej in na oni strani železne zaves je velika razlika. Onstran železne zaves so študentski demonstranti resnični junaki, odločni mladi ljudje, medtem ko so razglašali na svobodnih univerzah v zadnji analizi — strahopetci.

Na komunističnih univerzah se študentje borijo za svobodo, za vrnitev v stvarnost iz komunistične utopije, v katero jih komunistični režim skuša uklepati. Iz utopističnega komunističnega nereda, ki je diametralno nasprotje vsake stvarnosti, uporni študentje na univerzah v Varšavi, Pragi, Budimpešti, pa tudi v Ljubljani, Zagrebu ali Beogradu, hočejo napraviti sistem, v katerem bo človeška družba stala na trdnih temeljih naravnih danosti. Ne bežijo pred stvarnostjo v utopijo, temveč ravno narobe. V tem je junastvo teh mladih ljudi.

Junaki ljudi pa je na svetu malo. Zato so ti junaki študentje na komunističnih univerzah ki javno izstopijo iz vrste v boj proti nestvarnemu okolju, redki in na prvi pogled v manjšini. Toda za njimi podzavestno stoji ostala množica študentov in zdravo javno mnenje. Za izgrede, študentovske ali drugačne, v komunističnih državah ni odločilno število. Odločilno je, da do upora prihaja.

Drugeče pa je v svobodnem svetu. Študentovska uporniška skupina je znana po svojem sestavu: mladi zanesenjaki, ki se spreminjajo v koristna budala partije, pritepeni od zunaj, ki z univerzo nimajo nič opraviti, v vodstvu študentovskih uporov pa običajna komunistična colica. Cilj izgredek je: za javnost — sprememba 'zastarelega' učnega načrta, v resnici: komunistična študentovskega okolja, gverilske vaje za komunistične aktiviste, ki jim študentovske množice služijo za orožje proti obstoječemu redu.

Ker gre za zrušenje svobodne družbe, za uničenje naravne stvarnosti in za končno vzpostavitev komunističnega sistema, gre torej za beg iz stvarnosti v utopijo, to pa je v zadnji analizi strah pred življenjem, ki je vedno kruto, realno. Komunistični študentov-

ODNOSI MED MOSKVO IN PRAGO NA TEHTNICI

Razvoj položaja v češkoslovaški se tudi minuli teden ni ustavil, kakor si ves čas prizadevajo sovjeti in njihovi podložniški sateliti v Varšavi, Budimpešti, Sofiji ter Vzhodnem Berlinu, temveč je še vedno šel v smeri večje tudi zunanje politične neodvisnosti novega češkoslovaškega kom. režima.

[Prvo težko prestižno napako so sovjeti v svoji živčnosti napravili, ko so preko svoje uradne tiskovne agencije Tass objavili, da Moskva ni bila nikdar vmešana v Masarykovo smrt. Tass je objavila, da so vsa zadevna sumičenja „laži od začetka do konca. Ves imperialistični zahod se trudi, da bi vnesel še večji razdor med Prago in Moskvu ter raznel protisovjetsko razpoloženje politično nestabilnih ljudi,“ zatrjuje Tass.

[Drug znak moskovske živčnosti je bil, sklicanje štirih svojih satelitov v Kremelj. Prihiti so na tajno konferenco poljski diktator Gomulka, madžarski diktator Kadar, bolgarski diktator Živkov in vzhodnonemški diktator Ulbricht. Z Brežnjevom, Kosyginom in Podgornym so razpravljali o razmerah v komunističnem taboru vsled uporništvu Prage in Bukarešte.

[Sklenili so, da bo madžarski diktator Kadar, ki je poklical sovjetske tanke proti svojim sonarodnjakom leta 1956, odpotoval v Prago in „pregovoril“ češkoslovaškega diktatorja Dubčka, naj raje ostane v „tovarištvu“ z Moskvu. Kadarja so smatrali za najbolj pripravnega za tako pregovarjanje, ker že ima skušnje s sovjetskimi tanki.

To in onostran železne zaves je svet prislulil konec minulega tedna ropotu sovjetskih tankov, ki so po poljih Poljske drveli proti češkoslovaški meji. Kazno je bilo, da je Moskva izvajala silovit pritisk na Prago, medtem ko se je tam madžarski komunist Kadar razgovarjal z Dubčkom. Premiki sovjetskih vojaških sil na Poljskem so imeli tako velik obseg, da je poljska

komunistična vlada prepovedala tujim diplomatom za tiste dni izhod iz Varšave.

Ker so zadevna poročila kljub cenzuri prodrli po vseh satelitskih državah in na Zahod, je Moskva iznašla hitro izgovor, da so njeni tanki „proslavljali 23-letnico osvoboditve češkoslovaške izpod nacizma“.

Še med premikanjem sovjetskih tankov po Poljski je praški radijski komentator Petr Pithart pozval sovjet in njihove satelite: Vse, kar delamo, vam seveda ni všeč, toda, za božjo voljo, ne ponovite tragičnih jugoslovanskih izkušenj ali celo dogodkov v Budimpešti. Usoda češkoslovaške revolucije je na tehtnici — odvisna je od naših prijateljev, tovarišev v orožju in gospodarskih partnerjev. Svoj poziv je komentator zaključil z besedami: „Smo samo majhna država, toda nočemo biti provincijski plen v pesti tuje tajne politike. Naveličani smo neprestano zatrjevati svoje dobre namene kakor prestrašeni šolarji. Smo 50 let stara republika in smo že dosegli dobo zrelosti in samoodločanja.“

V češkoslovaške razmere se je sedaj vmešal še jugoslovanski komunistični diktator Tito. V Prago je poslal svojega zunanjega ministra Nikešića na tridnevni obisk. Po poročilih zahodnih agencij naj bi Nikešić razpravljaj z novimi praškimi komunisti o sklenitvi neke vrste nove Male antante (trojne zveze) med Prago, Beogradom in Bukarešto. Takšna zunanje politična zveza je med omenjenimi državami obstajala že med obema svetovnima vojnama, vendar se je izkazala za ničvredno, ker so jo prvi prelomili Čehi, za njo pa Romuni. Takrat so se te tri države skušale zavarovati pred napadalnostjo Nemcev in Madžarov, danes pa naj bi bila neke vrste obramba pred prehudim sovjetskim vmešavanjem v zadeve beograjskega, praškega in bukarškega komunističnega režima.

Vietnam: prvi predhodni mirovni razgovori v Parizu

Amerikanci in severnovietnamski komunisti so pretekli petek, 10. t. m. po dolgovernih mirovnih pripravah, ki so od prvih severnoameriških zadevnih poskusov trajale štiri leta, prvič sedli za zeleno mizo v pariški Palači za mednarodne konference in takoj sklenili, da se bodo resnih razgovorov lotili v ponedeljek, 3. t. m. Ta dan je nato konferenca med enajstčlansko ameriško in štirinajstčlansko severnovietnamsko delegacijo trajala tri ure.

Na konferenci sta ameriški in komunistični hanojski delegat v svojih govorih ponavljala že tolikokrat objavljene zahteve in predloge ene in druge strani o vietnamski vojni odn. miru. Vodja ameriške delegacije 75 letni Averell Harriman je izjavil, da bodo ZDA ustavile bombardiranje Severnega Vietnama, če bo Hanoi ustavil pošiljanje svojega vojaštva v Južni Vietnam.

Hanojski delegat 55 letni Thuy pa je ponavljal zahteve svoje vlade, da morajo Amerikanci „brezpogojno ustaviti bombardiranje in ostale vojaške akcije proti Severnemu Vietnamu“. Predno bi mogli nadaljevati z nadaljnjimi pogajanjimi za morebitno sklenitev miru.

Opazovalci trdijo, da ameriška vlada predvideva dolgotrajna pogajanja, podobna korejskim mirovnim pogaja-

njem v Pannmujomu, vojna v Vietnamu pa bo šla naprej, kakor doslej vse do dejanske sklenitve premirja in morebitnega končnega miru v Vietnamu.

Komunisti so tik pred začetkom sedanjih predhodnih razgovorov v Parizu sprožili veliko gverilsko teroristično ofenzivo proti glavnemu mestu Južnega Vietnama Saigonu, pa so jih ameriške in južnovietnamske čete z močnimi protinapadi ustavile in po več dneh krutih bojov porazile. Komunisti so na bojišču pustili nad 5000 mrtvih, več sto komunistov pa so Amerikanci ujeli. Cenijo, da se je v tej drugi komunistični ofenzivi proti Saigonu borilo nad 12.000 komunistov.

Brazilska vlada je odredila, da sovjetska vohunska ladja Kegostrov ne sme zapustiti pristanišča Santos. Brazilska vojaška letala so sovjetsko ladjo opazila v brazilskih teritorialnih vodah, kakor je ladja sama zaprosila za prihod v pristanišče Santos, češ, da se mora oskrbeti z vodo in hrano. Za ladjo Kegostrov Rusi pravijo, da je zgrajena za znanstvena raziskovanja ter je opremljena z najmodernejšimi tehničnimi napravami. Brazilske oblasti sodijo, da je to čisto navadna sovjetska vohunska ladja. Zato brazilske oblasti tudi zaslišujejo kapitana ter ostalo posadko ladje.

ski izgredek na svobodnih univerzah so v svojem bistvu — strahopetci.

Onstran železne zaves gre študentom za graditev novega, boljšega, onstran železne zaves gre izgredek za vzpostavitev slabega študentje za železno zaveso zro v svobodno bodočnost, izgredek tostran železne zaves ne govorijo o bodočnosti. Tam gre za vzpostavitev reda v polnem pomenu te besede, tu za povzročanje nereda, ki je leglo zla.

Človeška družba nima od komunističnih in anarhističnih študentov nikdar nič pozitivnega pričakovati. Res je, da je obstoječi učni in vzgojni sistem na

mnogih svobodnih univerzah še neprimerno modernemu času. (Univerz v komunističnih državah v nobenem slučaju ni mogoče primerjati s svobodnimi univerzami, ker jim manjka osnovna postavka — svoboda). Toda za prilagoditev modernim potrebam današnjega časa se nima nihče pravice boriti z nasiljem, ki nikakor ni kulturno, temveč barbarsko dejanje. Svoboda, kakor jo pojmujejo komunisti in anarhisti, ni svoboda, kakršno si želi človeška družba, katera je zgradila univerze za svetišča modrosti in znanosti, ne pa za legla prevratniških zarotnikov.

Caamaño Deno — sucesor de Guevara

De los documentos, encontrados en los guerrilleros venezolanos muertos por las fuerzas armadas de aquel país, se desprende, de que ahora ocupa el lugar del jefe de guerrillas en América Latina — que antes ostentaba Che Guevara — el anterior presidente comunista de la República Dominicana Caamaño Deno.

La misma noticia se desprende también de los mensajes secretos cubanos, interceptados y descifrados en distintos países, sabiéndose además que Caamaño Deno visitó a Cuba varias veces en los últimos meses y que le ofreció Castro el puesto de Guevara inmediatamente después de la muerte de este.

Después de ser destituido como el agregado militar dominicano en Londres, Caamaño salió a España, encontrándose con el depuesto presidente dominicano Bosch, y siguió su viaje a Cuba, llamado por Castro. Allí terminó un curso especial de guerrillas.

De los documentos encontrados en el poder de los guerrilleros, se sabe también, que Castro está preparando con la ayuda de Caamaño en un futuro próximo nuevas acciones guerrilleras en Perú, Nicaragua, Haití y República Dominicana.

Na mesto Guevare Caamaño Deno

[Iz dokumentov, ki jih je venezuelska vojska našla pri pobitih komunističnih gverilcih v Venezueli, je razvidno, da je položaj vrhovnega poveljnika komunistične gverile za Latinsko Ameriko, vodenj iz Havane, ki ga je do svoje smrti lansko jesen imel Che Guevara, prevzel bivši dominikanski komunistični predsednik Francisco Caamaño Deno.

Iz poročil, ki so jih našli pri pobitih gverilcih ter iz dešifriranih poročil ki so jih prestregle vojaške obveščevalne službe več južnoameriških držav, je razvidno, da je Castro podelil to mesto Caamaño Deno. Ugotovili so, da je Caamaño Deno v zadnjih mesecih bil večkrat v Venezueli in da je Castro ponudil poveljstvo Caamaño takoj po Guevarovi smrti lanskega oktobra.

Caamaño Deno je potem, ko je bil odstavljen kot dominikanski vojaški ataše v Londonu, odpotoval iz Anglije v Španijo, kjer se je sestal z bivšim dominikanskim predsednikom Boschom, nato pa odletel v Havano, kamor ga je poklical Castro. V Havani je napravil poseben gverilski tečaj.

Iz dokumentov, ki so jih venezuelski obveščevalni krogi dobili pri pobitih gverilcih je tudi razvidno, da Castro pripravlja s svojimi ljudmi pod poveljstvom Caamaño Dena v bližnji bodočnosti gverilske akcije v Peruju, Nicaragvi, Haitiju in v Dominikanski republikli.

I Z T E D N A V T E D E N

Papež Pavel VI. se bo udeležil mednarodnega evharističnega kongresa, ki bo od 18. do 26. avgusta v Bogotí v Kolumbiji. Pavel VI. bo odpotoval iz Rima na kongres dne 22. avgusta, odpotoval bo pa iz Bogotí dne 25. avgusta. Mednarodni evharistični kongres bo dal priložnost vsem škofom Latinske Amerike za skupni sestanek, na katerem bodo pretresali vsa aktualna cerkvena ter tudi socialna vprašanja. Z ozirom na prihod papeža na mednarodni evharistični kongres so nekateri mnenja, naj bi se tedaj sestali v Bogotí tudi predsedniki, če že ne vseh ameriških držav, pa vsaj držav Latinske Amerike.

V Čilu in Urugvaju so prejšnji teden zlasti komunisti širili glasove o nevarnosti državnih udarov. Pa sta jih odločno zanimala predsednika obeh držav. V Čilu so komunisti proti državnemu udaru celo organizirali blok de-

mokratskih strank, pa s svojim predlogom niso uspeli. Razgovori predstavnikov čilske krščansko-demokratske stranke s komunisti za spremembo ustave, da bi bil za vsak predsednikov zakonski osnutek, če ga zavrne državni kongres, avtomatično plebiscit, je čilske desničarske stranke še bolj ogorčilo proti dr. Freiu.

Belgija ima še vedno politično krizo. Po zadnjih volitvah je kralj Balduino dal naročilo za sestavo vlade najprej krščanskemu socialistu Adhemarju D'Alcantarju, za njim pa je tako naročilo dobil vodja socialistov Leo Collard. Ker se obema ni posrečilo sestaviti take vlade, ki naj bi rešila jezikovno vprašanje na univerzi v Louvani, po kraljevem naročilu skuša sestaviti tako vlado bivši predsednik vlade Paul Vanden Boeynants, ki pripada krščansko socialni stranki.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Prebivalstvo, vseljenstvo in narodnost
Tak naslov je imel referat državnega vladnega tajnika dr. Maria Díaz Colodreru, ki ga je imel prejšnji teden pred predsednikom republike grom. Onganía, glavnimi poveljniki vojske, mornarice in letalstva, tajnikoma Državnega sveta za varnost in razvoj CONADE in CONASE ter državnimi tajniki za kmetijstvo, finance, kulturo in vzgojo ter komisarjem Državne direkcije za vseljevanje.

V referatu je navajal, da je vseljevanje novih naseljencev v državo, ki so bili tako pomemben činitelj za vsestranski razvoj republike v zadnjih letih povsem zastalo. Zato bo treba nujno ukreniti vse potrebno, da bodo znova začeli prihajati v Argentino zlasti naseljenci iz Evrope. Dotok mladih ljudi v državo je nujno potreben, ker je v državi začel padati tudi naravni prirastek ter se je prebivalstvo začelo „starati“.

Od leta 1947 do 1954 je prišlo iz Evrope v Argentino 620.000 ljudi, v poznejših letih je število vseljencev vedno bolj padalo in je v zadnjih letih skoro sploh prenehalo. Vzrok za to je obnova evropskih držav, poslabšan gospodarski položaj v državi in nerazumljiva ter neopravičljiva politika omejevanja vseljevanja, ki so jo vodile prejšnje vlade, ki so pa na drugi strani dopuščale, da so v državo nekontrolirano prihajale množice ljudi iz sosednjih držav. Za ureditev njihovega položaja je morala biti izdana amnestija.

Bilo je treba urediti vprašanje stalne naselitve nad 200.000 oseb iz sosednjih držav, ki jih bo težko uporabiti za to, za kar bi jih država potrebovala. Medtem, ko je po krivdi prejšnjih vlad prihajanje novih ljudi, zlasti iz Evrope v Argentino skoro povsem prenehalo — v zadnjih petih letih jih je povprečno prihajalo na leto samo do 4.000, jih je Avstralija samo v zadnjih treh letih sprejela 390.000.

Dr. Colodreru je povedal, da je vlada pripravila načrt za izboljšanje tega perečega vprašanja ter bodo ta načrt začele oblasti izvajati že z začetkom leta 1969. V bodoče bo vlada dajala dovoljenja za prihajanje ljudi iz omejenih držav v Argentino samo za eno leto. In to samo za izbrane delovne noči. Z vsemi sredstvi bo pa omogočala prihajanje družin in mladih usposobljenih ljudi iz Evrope. Tem ljudem bodo za naselitev v Argentini zagotovljena ista kulturna, socialna in gospodarska sredstva, kakor jih uživajo vsi državljani.

Neznana usoda argentinskega časnika v Saigonu

Drugi največji argentinski dnevnik, buenosaireski jutranjik La Nación ima v Saigonu svojega posebnega vojaškega dopisnika. Je to 26-letni častnik Ignacij Ezcurra. Od prejšnjega četrtka v Saigonu ni o njem nobenega sledu več. Tega dne je odšel v kitajski del Cholon omenjenega mesta, odkoder se ni vrnil več. Sklepajo, da so ga ubili komunisti kot štiri druge novinarje.

Ob 15-letnici smrti prelata dr. Odarja

Ko je v jutranjih urah dne 20. maja 1953 leta umrl prelat dr. Alojzij Odar od kapi zadet v svoji sobi v župnišču pri sv. Juliju v Buenos Airesu zadaj za hišo, v kateri je imelo svoje prostore Društvo Slovencev na Victor Martinez 50, je bil star komaj 51 let, en mesec in dva dni. Njegova smrt nas je tedaj vse zelo pretresla. Vsi smo se živo zavedali, da je z njim umrl med nami velik človek. Moder mož, visoko naobrazen, globoko mislec, filozof in ideolog. Mož, ki je imel tedaj za sabo opravljeno ogromno znanstveno in organizacijsko ideološko delo, če iz domovine. Mož, ki nikdar ni odklonil nobenega novega dela, če je bilo treba kaj storiti za dobro slovensko in krščansko stvar, čeprav je bil že z najrazličnejšimi opravki obremenjen. Obľubil je, odšel in kmalu prinesel članek, načelni uvodnik ali razpravo, ali prišel predavati ali deliti dušno tolažbo ljudem v spovednico.

Živel in čutil je s slovensko skupnostjo delal in molil zanjo. Zato je storil vse, kar je bilo v njegovih močeh, da bi se mogla razvijati na vseh področjih tako, kot je živel in delovala pred komunisti v domovini. Zato je v Vatikanu izposloval, da je slovenska teološka fakulteta obstajala še naprej tudi v izseljenstvu ter je vzgajala slovenski duhovski naraščaj najprej v Italiji, nato pa v Argentini. Zato je v izseljenstvu z vso ljubeznijo in v nemno postavljaj ideološke osnove ne samo katoliški akciji, ampak vsemu slovenskemu izseljenškemu organizacijskemu udejstevovanju. Postavljaj je med nami ideološke osnove do vsakega perečega vprašanja, ki se je začelo pojavljati med slovenskimi izseljenci v svobodnem svetu. Glede odnosa do domovine, do dolžnosti, ki jo imajo do nje slovenski ljudje, pa naj žive kjerkoli na svetu, do ohranitve svoje narodnosti, do slovenske skupnosti, do njenih ustanov, do komunizma, ne samo med njegovo revolucijo v domovini, ampak do komunističnega sistema in njegove ideologije sploh. Bil je med nami glasnik edinosti, medsebojne povezanosti v svobodi, demokraciji.

Prelat Odar je pred petnajstimi leti res telesno umrl, med nami pa je ostal živ s svojimi idejami in načeli. Te bodo ostale večne, ker so postavljene na krščanske osnove, ki ne zastarajo in ne poznajo smrti.

Poslušajmo samo njegov nauk, ki nam ga je zapustil eno leto pred svojo smrtjo. Govoril je spominski govor na junjski proslavi slovenskim žrtvam leta 1952 v Buenos Airesu. Omenjal je nesrečo, v katerih izgubi življenje veliko ljudi, kar povzroča veliko žalost. Nato pa ob naši narodni nesreči ugotavlja:

„Naša bolečina in žalovanje sta drugačni. Pokolj domobrancev — postavim — ni samo nesreča, kot je, kadar rudnik zasuje rudarje, marveč je zločin, ki ga je zagrešila ideja proti ideji; komunizem proti narodni, človečanski krščanski ideji. Naše žrtve, ki

so padle zaradi komunizma, so narodne, človečanske, krščanske žrtve. To jih dviga nad raven navadnih žrtve nesreč. To jim zagotavlja večni spomin. Žrtve nesreč se pozabijo, žrtve te vrste pa nikoli!“

O našem življenju in skupnosti pa je zapisal malo pred svojo smrtjo tale modra navodila: „Naše majhno število nam tudi nalaga, da organiziramo svoje akcije na smotern način. Ker moramo vsi pri vsaki sodelovati, je treba dobro premisliti, katera je bolj potrebna kot druga. Korist skupnosti narača, da ne sme biti vsakomur dano na izbiro ali začne s to ali ono akcijo. Čeprav je sicer treba pustiti svobodo iniciativnosti, nam vendar pamet naro-

Partijski o „značilnosti rimskokatoliške Cerkve na Slovenskem“

V Ljubljani je bila 5. aprila t. l. na sporedu RTV tema „Značilnosti rimskokatoliške Cerkve na Slovenskem“. O njih pa niso govorili cerkveni strokovnjaki za te zadeve, ki jih je v Ljubljani zadostil, ampak so pri oddaji sodelovali: član predsedstva republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Franc Kimovec-Ziga, predstavnik centra za raziskovanje religije pri partijski Visoki šoli za politične vede v Ljubljani Zdenko Roter, znan iz povojnih let kot „prevzgojitelj“ zaprtih katoliških duhovnikov v Ljubljani, asistent na Visoki šoli političnih ved Marko Kerševan, sodelavec sociološkega centra v Novi Gorici Marjan Tavčar. Oddajo je vodil urednik notranje-politične redakcije RTV Branko Gabriček.

Poročilo v ljubljanskem Delu naveda, da so „sodelujoči odgovarjali na vprašanja o značilnosti družbenopolitične strukture cerkve oziroma o njenem odnosu do socialistične stvarnosti

Obstoj Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru v nevarnosti

To se dogaja pod sedanjo komunistično oblastjo, kajti pred njo Slovensko narodno gledališče v Mariboru nikdar pred to nevarnostjo ni bilo in je lahko razvijalo svojo kulturno delavnost!

Sedaj pa je bila med trajanjem tedna slovenske drame, ki je bil v Celju od 18. do 24. marca, na to nevarnost opozorjena slovenska javnost. O kritičnem finančnem položaju mariborske igrane in opere so razpravljali na sestanku Skupnosti slovenskih gledališč, ki jo sestavljajo vodstva slovenskih poklicnih gledališč. Prave rešitve niso našli, ker ne razpolagajo s potrebnimi finančnimi sredstvi.

S sestanka so poslali spomenico predsedniku skupščine mariborske občine Žlenderu, v kateri ga opozarjajo na nevarnost, ki bo nastala za Maribor in in njegovo zaledje, če bo zaradi pomanjkanja finančnih sredstev to slovensko obmejno mesto ostalo brez lastnega gledališča. Od občine določena sredstva po zatrevanju predstavnikov mariborskega gledališča ne zadostujejo niti za izplačevanje osebnih izdatkov v sedanji višini, ki so za 30% nižja od

čr, da je med raznimi akcijami potreben dogovor. Sicer bo skupnost trpela škodo. Bolj kot v domovini nam je tukaj potrebno organizirano in dogovorjeno nastopanje. Tudi v tem smislu je samo v organizaciji naša rešitev.“

Tako je govoril in pisal prelat dr. Odar. Aktualne so bile tedaj njegove besede prav tako kot so danes in bodo še naprej, dokler bo sploh obstajal komunizem in dokler bodo živeli slovenski izseljenci po svetu.

Poslušajmo njegov glas, ravnanje se po njegovem nauku in po njem živimo ter delajmo, pa bo dobro nam, našim otrokom ter narodu v domovini. Slava prelatu Odarju!

Kr.

na Slovenskem“ ter da je „razprava na konkretnih primerih opozorila na vprašanja, ki se pojavljajo na področju vere, vernosti in odnosov med cerkvijo in državo“.

Vsi navedeni so visoki partijski funkcionarji ter si lahko mislimo, kako so v oddaji prikazali „značilnosti rimskokatoliške cerkve na Slovenskem“ zlasti sedaj, ko je partija začela groziti z novim preganjanjem, češ, da katoliška duhovščina prekoračuje svoje delovno področje, če se briga za verski blagor vernikov tudi zunaj cerkve ter se zanima za vzgojno in socialna vprašanja.

Zanimivo je, da je bil prav tiste dni v Ljubljani Vjekoslav Cvrle, poslanec Titove vlade pri svetem sedežu v Rimu. Sprejela sta ga predsednik republiške skupščine Sergej Kraigher ter predsednik republiškega izvršnega sveta Stane Kavčič ter se z njim zadržala v daljšem razgovoru.

slovenskega povprečja. Ravnatelj in umetniški vodja mariborske drame Branko Gombač je zatrjeval, da se mu upira govoriti o potrebi ohranitve Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru eno leto pred 50-letnico tega gledališča. Zanj sta samo dve možnosti, ali gledališče zapreti ali mu pa zagotoviti zadostna finančna sredstva.

Na mariborski občini pa ob krajevnem gledališkem problemu izjavljajo, da je letošnji proračun te občine v višini 94.117.000 dinarjev „kompromisno oportunistični“. Se pravi, da ne ruši tega, kar že obstoja, hkrati pa tudi ne more učinkovito vzdrževati tega, kar bi moral. Za vzdrževanje šolstva in pospeševanje kulturne dejavnosti pa bi morale prispevati tudi vse ustanove širokega mariborskega območja, ker ima od kulturnih ustanov v Mariboru tudi ono korist ter je zato močno zainteresirano na ohranitev tako šolstva, kakor narodnega gledališča. Sama mestna občina pa da več ne zmore vseh finančnih bremen. V tej smeri so sedaj razgovori z raznimi gospodarskimi in sindikalnimi organizacijami za stalne prispevke za vzdrževanje Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru.

Slovensko družbo v tujini moramo ohraniti zdravo, če hočemo, da bodo naši izseljenci ohranili vero in mravnost. Naše družbo pa bi utegnili oslabilo napačni individualizem, sebičnost, nergaštvo in duh opozicije. Napačni individualist se noče v ničemer podrediti. Vedno pozna le sebe. Misli, da tako mora zaradi svoje samostojnosti. V resnici pa ga žene k temu le napuh. Sebični ljudje iščejo le svoje koristi. Ker pa družba zahteva tudi žrtve, teh nečejo nositi. Zato so družbi le v breme. Nergači podirajo družbo s svojim nepravilnim kritiziranjem: opozicionalci pa s svojo „načelno“ upornostjo.

Dr. Alojzij Odar, Večnost in čas, str. 252

„Kulturi smo vzeli ugled...“

„Kulturi smo v Soboti vzeli ugled, jo potisnili tja med prastare hraste v soboškem parku, med starodavne zidove gradu in gledamo nanjo kot na nekakšno preživelo folkloro, ki kdo ve zakaj živetari...“ S temi besedami je označil usihanje kulturno-prosvetne dejavnosti v pomurskem središču predsednik tamošnjega Delavskega prosvetnega društva Svoboda.

Kot vzroke za tak pojav naveda: „Bolj kot zaradi denarja je prišla kultura v Soboti na beraško palico zato, ker jo po vrsti zapuščajo njeni nekdanji privrženci in je ne cenijo več, za to vrzel pa ne dobimo nadomestila v mlajših močeh. Tako smo se znašli v položaju, da sredstva za kulturno življenje počasi naraščajo, na drugi stra-

ni pa boleče naglo upada število kulturno-prosvetnih privržencev, gledalcev in poslušalcev. Pojav je splošen, in zdi se, da smo zadovoljni, ker smo ugotovili vzroke zanj. Vendar pri nas ugotavljamo, da zaradi televizije in drugih vplivov modernega časa med mladino skraja ne manjka zanimanja za amaterske kulturno-umetniške in druge prireditve, veliko pa jih je, ki bi radi tudi aktivno sodelovali pri nas. Toda kmalu se izkaže, da zaradi domačega okolja in drugih vzrokov doraščajoča mladina kmalu podleže vplivom modernega kiča, plaže in zabave. To se kasneje še stopnjuje, ko s pohlepnim hlastanjem za osebnim materialnim standardom resnično siromašimo naše duhovno življenje.“

Vipotnikov strah pred „neoklerikalizmom“ in slovensko politično emigracijo

Ljubljanska konferenca Soc. zveze delovnega ljudstva je imela 13. aprila posvetovanje v Grobljah, na katerega so bili povabljeni predsedniki krajevnih organizacij, člani izvršnih odborov občinskih konferenc in člani predsedstva ljubljanske konference SZDL.

Na posvetovanje je prišel sam predsednik republiške konference SZDL Janez Vipotnik. Govoril je o trenutnem političnem in gospodarskem položaju ter o „poglavitnih spopadih med naprednimi in nazadnjaškimi težnjami“, ki delajo škodo komunističnim oblastnikom na terenu.

Pod „nazadnjaškimi težnjami“ Janez Vipotnik razumeva delovanje kat. Cerkve in njene duhovščine. Zatrjeval je, da „dobivajo izrazito politično naravo nekatera prizadevanja Cerkve“, ki da „segajo prek meja, začrtanih z ustavo in protokolom“. Po Vipotniku „je mogoče govoriti o neoklerikalizmu na Slovenskem“.

Tokrat se je Vipotnik spravljal tudi nad slovensko politično emigracijo. Zborovalce je opozarjal, „da ne gre podcenjevati njenih prizadevanj“, čeprav da je „general brez vojske“; toda „poskuša pritiskati na Slovence, ki so zaposleni v tujini itd.“

Dejstvo, da je Vipotnik javno govoril o nevarnosti slovenske politične emigracije, je nov dokaz, kako močno gre na živce partijcem njeno delovanje v svobodnem svetu.

Po njegovem govoru se je razvila debata, v kateri je prihajalo do izraza nerazpoloženje partijskih funkcionarjev nad svojim političnim vodstvom, ki se udinja partijski centrali in ne brani zadosti odločno slovenskih koristi, samo,

dje na dobro plačanih položajih. To da se ohranja kot njeno poslušno orozadovoljstvo so nekateri govorniki izrazili z zahtevami, da bi morala Soc. zveza delovnega ljudstva „z večjo ihto obravnavati tista ključna vprašanja, ki krojijo usodo Jugoslovancev, npr. vprašanje odnosov s federacijo, probleme deviznega režima, cest itd. in ne samo krajevnih zadev“, t. j. vsa vprašanja, ki tako močno zadevajo Slovenijo in jo arome v njenem gospodarskem in kulturnem razvoju.

Slovenski zdravniki o splavu

V okviru II. kongresa slovenskih zdravnikov v Ljubljani so udeleženci razpravljali o „splavu kot družbenem in medicinskem problemu“. Ugotovili so, da je splav etično in družbeno vprašanje, ki ga je zakonodaja prevajala na zdravstvo, konkretno na ginekologe. Letno je na svetu okrog 30 milijonov splavov; v Jugoslaviji jih je registriranih 233.000. Samo v Sloveniji pride na 30.000 porodov 15.000 splavov, od katerih jih je 10.000 dovoljenih, 5.000 na neprijavljenih. Slovenski zdravniki so mnenja, da bi splav pri načrtovanju družine ne smel priti v poštev. Sploh stojijo zdravniki pred težko dilemo: ali slediti etičnim načelom o spoštovanju življenja ali pa sprejeti položaj, ki ga je ustvaril zakon. Uzakonitev splava brez ozira na medicinske indikacije zgolj iz socialnih razlogov smatrajo zdravniki za samovoljen državni ukrep, ki jim je bil vsiljen zaradi demografskega in psihološkega pritiska s strani družbe.

Finžgarjev roman „Pod svobodnim soncem“ v nemškem prevodu

Pred kratkim je izšel najdaljši in najbolj znani Finžgarjev roman Pod svobodnim soncem v nemškem prevodu. Naslov se glasi: Franz Finžgar. IZTOK. Roman um Iustiniun und Theodora, Steyler Verlag. Aus dem Slowenischen übersetzt von Dr. Ferdinand Kolednik. Gesamtherstellung: Kleins Druck und Verlagsanstalt GmbH, Lengerich (Westf.).

Knjigo je založila redovniška družba Societas Verbi Divini, ki ima založbo Steyler Verlag. Ta je bila do lanskega pomyadi v Kaldenkirchenu ob holandski meji, od koder se je preselila v nova poslopja pri Bonn, v St. Augustin über Sieburg. Natisnili so 3.000 izvodov, toda prevajalec Kolednik se je moral obvezati, da bo prodal sam 1.500 izvodov po 16.80 DM izvod, drugače bi knjige ne založili.

Knjiga je lepo opremljena in obsega 448 strani.

Prevajalec dr. Kolednik se je verno držal Finžgarjevega besedila, vendar pa ne tako suženjsko, da bi pri tem trpela nemščina. Vse je povedal tako, kakor bi zapisal Nemeč, pa se kljub temu ni oddaljil od izvornika. Nemščina je tekoča, živa in klasična. Tudi v tem prevodu je dr. Ferdinand Kolednik dokazal svoje suvereno znanje tujih jezikov zlasti francoščine in nemščine, v katere največ prevaja.

Kaj je pravzaprav občina?

Komunisti so bili mojstri v rušenju. Težje pa jim gre izpod rok graditve novega. Po več kot 20 let vladanja so zašli v slepo ulico ne le v gospodarstvu, ampak tudi v upravi se ne znajdejo. Z občinami so na primer poskušali vse mogoče, pa še danes ne vedo, kaj bi z njimi. Vlado Jarc je v tej nejasnosti zbral mnenja občanov treh občin: radovljske, novogoriške, in celjske. Zdržili jih je v poseben članek in ga objavil v ljubljanskem Delu z dne 4. maja pod naslovom „Kaj je pravzaprav občina?“ Ta „razmišljanja o položaju občine po sedanji ustavi ureditvi,“ kakor naziva pisec svoj članek, glasijo takole:

Socializem niso predpisi

Niti v radovljski niti v novogoriški občini ne postavljajo gmotnih vprašanj občine na prvo mesto, kar seveda ne pomeni, da materialnih skrbi nimajo. Ustavno načelo, da je občina temeljna družbenopolitična skupnost, je po njihovem mnenju najmanj uresničeno prav zaradi tega, ker sta zvezna in republiška zakonodaja tako daleč posegli v urejanje družbenih odnosov, da je občini kaj malo ostalo, kar naj bi samoupravno uredila. Tako se kaže tudi v občinskih statutih, katerih sestavljenci so naleteli na zakonska določila o zadevah, ki so jih poskušali urediti v skladu s svojimi razmerami in možnostmi. Potlej so v statut prepisali zakonska določila ali pa jih povedali s svojimi besedami. Ker pa je zakonodaja prepodrobna, ji življenje sproti korigira, zato se tudi pogosto spreminja, dosti hitreje, kot pa je mogoče „popraviti“ statut. Posledica tega je, da so statuti zastareli,

neživljenjski, zamišljeni pa so po ustavi kot pravi izraz samoupravne občine, mala ustava, v kateri naj bi vsak občan videl zagotovljene svoje pravice in dolžnosti. Izračunali so, da 1168 zveznih in 545 republiških predpisov odreja občinske pristojnosti in je občina praktično le izvrševalec, ne pa oblikovalec politike. V Novi Gorici ocenjujejo, da obsega izvrševanje vseh teh predpisov tri četrtine vsega dela občinske uprave. Seveda bo tudi v pridodaje izvrševalec zakonov občina, sicer bi morali federacija in republika oblikovati svoje organe v občinah, vendar bi morala tudi zakonodaja temeljiti na načelu, da je občina temeljna družbenopolitična skupnost, v kateri občani zadovoljujejo svoje potrebe, če je tako, naj noben instrument tega ne omejuje.

To misel si lahko razložimo tudi takole: republiški zakon naj bo posledica dogovora občin, zvezni pa dogovor republik. Institucionalno je to mogoče v republiškem zboru, če je leta sestavljen

iz delegacij občin, in v zveznem, v katerem bi morale biti enakopravno zastopane vse republike. Predvsem pa je treba zagotoviti, glede česar so mnenja soglasna, da zakonov ne bi sprejemali po hitrem postopku, ampak da bi imele občine v sami pripravi zakona možnost sodelovati pri oblikovanju politike.

In še ena soglasna misel: težnja, da bi vse življenje spravili v predpise, je izraz tudi določenega nezaupanja v samoupravne organe na katoliški ravni, kot da bodo ti ogrozili socialistični sistem. Socializem pa ni v predpisih, mi je dejal predsednik radovljske občinske skupščine Stanko Kajdič. V svobodni asociaciji se svobodno dogovarjamo, predpišmo pa predvsem tisto, kar ni v skladu s socialističnim sistemom. Tajnik celjske občinske skupščine se tega loteva z druge strani; zakonodaja je predvsem sklep večine. Sicer pa to tudi v sedanji zakonodaji ni urejeno, pri čemer je mislil na spoštovanje družbenih dogovorov. V Celju so se delovne organizacije dogovorile, da bodo prispevale po en odstotek vrednosti osnovnih sredstev, kar zneso 3 milijone N din, za regulacije. Večina se dogovora drži, nekateri pa ne in se smejejo v brk tistim, ki plačujejo. In ni jim ne moreš. V švici ravna drugače: v občini se npr. dogovore, da bodo imeli rože na oknih in grede v agitacijo. Ko dosežejo, da več kot polovica spoštuje ta dogovor, ga manjšini ukažejo s predpisom. Manjšina pa se mora podrediti večini.

Občini le ostanek

Sedanji sistem financiranja komune je izrazito etatističen, ugotavlja Stalna konferenca mest. Občini ostajajo v glavnem tista sredstva, ki jih ji prepuščajo širše družbenopolitične skupnosti. Torej se občina financira na podlagi odločitev višjih državnih organov in ne na podlagi odločitev njenih občanov in delovnih skupnosti. Takšen način financiranja ne vpliva le na višino sredstev, ampak tudi na družbene odnose, ki se prek takega načina financiranja oblikujejo v komuni.

Odprava limit tudi za občinske skupščine je sicer nova kvaliteta — tako pravijo v vseh treh omenjenih občinah — toda s tem stvar v bistvu ni rešena, ker je prostor, v katerem lahko občinska skupščina manevrira v dogovarjanjih z delovnimi organizacijami, zelo ozek, ker sta si federacija in republika že odrezali „svoje“.

Idealno bi bilo, če bi občina zbirala sredstva in jih delila „navzgor“, pravijo v Celju. Ali ne bi bili potem dohodki republike in federacije dvomljivi? Zdej so pa občine dvomljive, je dejal Oskar Naglav. „Kar pogledajte, je nadaljeval. „Vzemimo ceste. Del cestnih taks se steka v zvezni proračun. Občani kritiskajo na občino in ne na federacijo, če hočejo imeti urejene ceste. Federacije se naše ceste ne tičejo...“

(Se nadaljuje)

Novice iz Slovenije

Republiška priznava nalina za komunistične partizane

Na seji republiškega in socialno-zdravstvenega zbora skupščine SRS dne 27. marca so med drugim razpravljali tudi o materialnem položaju biv. komunističnih partizanov. Za izboljšanje tega položaja so sprejeli več sklepov. V nagrajevanju svojih komunističnih partijcev so pa šli celo tako daleč, da so sprejeli sklep, da bodo dali republiško priznava nalino tudi „predvojnemu revolucionarjem“, t. j. komunističnim agitatorjem in udeležencem oktobrske komunistične revolucije v Rusiji ter komunističnim borcem v Španiji. Da bi izgledali nepristranski, so med tiste, ki naj dobe republiško priznava nalino, vključili tudi borce za severno slovensko mejo leta 1918. Ti jo v resnici edini zaslužijo, ker so se res borili za splošno slovensko stvar, vsi ostali pa samo za koristi komunizma pri nas doma in v svetu.

Stavka bolniškega osebja v Ljubljani

V četrtek, 18. aprila dopoldne so zdravniki in strojniško osebje v bolnišnici na Zaloški cesti in polikliniki v Njegoševi ulici zapustili svoja delovna mesta, da bi javno na cesti protestirali, ker se 18. aprila niso prejeli osebnih dohodkov za mesec marec. Na svojih mestih so ostale le dežurne ekipe.

V razgovoru s časnikarji je eden izmed kirurgov dejal: „Zdi se mi normalno, da smo se uprli. Osemnajst dni že čakamo na plačo. Le kje so sindikati, kje izvršni svet (vlada Slovenije), kaj čaka Socialno zavarovanje? Dovolj dolgo smo potrpeali, sedaj protestiramo. Med skupaj 2240 zaposlenimi je kar okrog 600 strojnega in drugega pomožnega osebja, ki ima nizke osebne dohodke (okrog 60.000 S din, t. j. 30.000 lir). Delamo vestno, rešujemo ljudi. Takrat ne mislimo na denar. Čakali smo in čakali, toda od obljub ne moremo živeti.“

Stavkajoči so se okrog dveh popoldne mirno razšli, niso pa mirni glede svoje prihodnosti. Je pa stavka trenutno le zalegla. Ob pol dvanaestih je prišel denar, ob 13. uri pa so res začeli deliti plačo. Seveda, plača za prihodnje mesece s tem še ni zagotovljena.

V Ljubljani se je 26. marca sestal širši delovni odbor pri republiški konferenci SZDL, ki pripravlja stališča in gradivo o enakopravnosti jezikov in pisav narodov Jugoslavije v zveznih organih. Pripravljenno gradivo je namenjeno za razpravo o teh vprašanjih v sekciji za mednarodne odnose pri zvezni konferenci SZDL. Sestanek je vodil član sekretariata zvezne sekcije za mednacionalne odnose dr. Janko Pleterski, udeležilo se ga je pa več javnih, znanstvenih ter kulturnih delavcev. Izraženo je bilo „enotno mnenje, da je enakopravnost jezikov in pisav narodov Jugoslavije bistveni del enakopravnosti teh narodov in s tem temeljnega pomena za njihovo federativno skupnost“.

V Mariboru so 29. marca izročili v uporabo nove naprave mariborske

plinarne: prečrpalnico butana, skladišče butana, objekt predelave butana ter novo polnilnico butana v jeklenke. Z obnovo plinare so začeli leta 1966. Z modernizacijo plinarne lahko sedaj pridobivajo 6.800.000 kub. metrov plina, t. j. ravno polovico več kot poprej. Stroški modernizacije plinarne so znašali okoli 490 milijonov st. din.

Letošnje XIII. jugoslovanske gledališke igre Sterijinega pozorja v Novem Sadu bodo od 21. maja do 5. junija. Začele se bodo z odprtjem treh razstav: „Sto let narodnega gledališča v Beogradu“, „Cankar na jugoslovanskih odrih“ in mednarodni trienale „Gledališče v fotografski umetnosti“.

Na teh igrah se bo prvo predstavilo Slovensko ljudsko gledališče iz Celja s Cankarjevimi Hlapci. S to predstavo bo to gledališče počastilo tudi spomin Ivana Cankarja ob 50-letnici njegove smrti.

Pa še to: Zbori volivcev. V Kranju že nekaj časa razmišljajo o tem, kakšna oblika povezave med občinsko skupščino in občani bi bila najboljša. Ugotavljajo namreč, da so zbori volivcev izgubili svoj pomen, saj je udeležba na njih iz leta v leto manjša. Na podeželju, na primer, pridejo na zbor povprečno le še trije ali štirje volivci od stotih. — Kljub temu pa je podeželje v občinskem merilu še najboljšše. Na področju centra mesta se je namreč na zadnjem zboru zbralo le 8 (osem) volivcev od skupno 6.000 (Delo, 5. aprila 1968).

Društvo zagrebških Slovencev „Slovenski dom“ je častnemu članu in še vedno tudi delovnemu članu dr. Francetu Rapotcu ob 80. letnici izročilo primerno spominsko plaketo. Izdelal jo je zagrebški slovenski umetnik Olaf Globočnik.

Umrli je v Ljubljani ga Ljudmila Kralj roj. Novak, vdova po akademskem kiparju in slikarju Francetu Kralju dne 23. aprila.

Umrli so v Ljubljani: Anica Gajger, Andrej Krapež, Marta Saksida roj. Gorjanc, Elza Gostič, Anton Justin, komercialist v p., Stane Semič, Marija Strojnar, roj. Bokavšek, Franc Garafol, upok., Marija Zakrajšek roj. Kušlan, Bogica Humo roj. Zanokar, Anton Pristov, Marija Weber, Ferdinand Kobald, Stanislav Zajec roj. Paglavac, učiteljica, Martin Šparovec, upok., Julka Kreevič roj. Dolenc, Janko Prek in Ivan Rojnik v Slovenji gradu, Franc Rebec na Uncu, Albin Šter, gost. in pos. na Visokem, mr. ph. Tone Malavašič, direktor lekarne v Trbovljah, Anton Krhne v Brežicah, Ana Turk v Vidmu - Dobropoljah, Anton Vreček, arhivar v Kranju, Marija Vindiš roj. Zakonšek v Mozirju, Ani Savšek roj. Pajer v Trbovljah, Jože Čergol, upok. v Izoli, Jakob Hočevar, pos. v Stranški vasi, Justin Strel, pos. v Breznici, Frančiška Kozin roj. Novak v Not. goricah, France Cvar v Podgori pri Sotražici, Anton Pečkar v Logatcu, Aleksander Arnuš v Gornji Radgoni, Peter Snoj v Snežerju, Jože Kambič v Metliki, Slavica Komel roj. Komel v Novi Gorici, Franc Prieman v Celju, Srečo Vitori, upr. v Središču ob Dravi, J.

MOGOČNA VERSKO-NARODNA MANIFESTACIJA SLOVENCEV V ARGENTINI

Drugo nedeljo v maju je vsako leto vseslovensko romanje v Luján na največjo arg. Marijino božjo pot. Letošnja udeležba je prekosila vse dosedanje. Nič ne pretiravamo, če zapišemo, da je bilo v nedeljo okoli 2.500 Slovencev v Lujanu. Prišli so iz Buenos Airesa ter iz mest na področju Vel. Buenos Airesa pa tudi iz ostalih mest v provinci Buenos Aires. Tudi iz Mar del Plate in Miramarja so bili. In iz Rosaria v provinci Sta. Fe! Prihajali so z osebnimi avtomobili, avtobusi ter posebnimi avtobusi, ki so si jih naročile skupine Slovencev po posameznih okrajih, ter z vlakom.

K letošnjem tako veličastnem romarskem slavlju je pripomogel prelep sončen in topel jesenski dan, kakršen je bil v nedeljo, 12. maja; zlasti pa okolnost, da se je vseslovenskega romanja udeležil tudi glavni direktor slovenskih dušnih pastirjev v svobodnem svetu msgr. Ignacij Kunstelj, ki je na obisku pri Slovencih v Argentini ter ga Slovenci povsod sprejemajo z vso prisrčnostjo, ljubeznijo ter vdanostjo. S svojim ljubeznivim ter odkritim nastopom, s svojo mehko, toplo in iskreno besedo si je osvojil srca slovenskih ljudi povsod, kamorkoli je prišel med nje.

ROMARSKA MAŠA V BAZILIKI

Romarska pobožnost se je začela z Marijino pesmijo Spet kliče nas venčani maj. Župnik Marijinega svetišča je slovenskim romarjem izrek prisrčen pozdrav ter pohvalil njihovo zvestobo Mariji. G. direktor msgr. Anton Orehar je vsem predstavil glavnega direktorja msgr. Ignacija Kunstlja, zatem pa namen letošnjega romanja: zahvala za vero, za svetniškega kandidata škofa Friderika Barago ter za vse dobrote ki nam jih je Bog naklonil v 20 ali več letih življenja v Argentini.

Golob, učitelj v p. v Gradišču v Slov. goricah Josipina Kralj roj. Klemenčič, Aneta Potočnik, učiteljica, Vojko Nojce, litograf, Lovro Remškar, Jože Platner, dipl. inž. orh., Iva Draksler roj. Trtnik, vdova po bančnem ravn., Genovefa Karlo roj. Kolmančič, Milan Kavčič, direktor destilerije Alko, Viniko Babnik, ekonom, Marija Rojc, Antonija Iemic roj. Braniselj Nežka Žibrat roj. Hirselj, Martin Pinterič v. godni nadoficial v p., in Jože Divjak v Kamniku, Pia Langus roj. Grum v Poljščici, Albert Kirn na Reki, Anica Šterk roj. Štrazberger v Skocijonu, Marija Polž v Zagrebu, Marija Kramarič roj. Hammel v Kranju, Anton Vitanc, strojni ključavničar na Vranskem, Slava Cegovnik roj. Golob, učiteljica v Mežici, Andrej Noč v Javorniku, Leon Mokricky, rezervni kapetan v Kranju, Ignac Hribar v Domžalah, Drago Levstik v Šmarjeti, Antonija Šetina roj. Kogovšek v Zagrebu, primarij dr. Virgil Krasnik, biv. direktor bolnišnice v Trbovljah, Marija Štiglic v Kranju, Martin Breznik v Dobu pri Domžalah, Lojze Ostrožnik, gostilničar v Sevnici, in Vlado Bajde v Ribnici na Dolenjskem.

Kot primer naših vinskih pesmi ter napitnic je zbor zapel Slomškova Slovenca vabi (Bajuk). In v prikaz naše poskočno plesne pesmi smo še slišali Od Ribnice do Rakitnice (Tome).

V globlje razumevanje in intimnejše doživljanje je navzočim pomagala k vsaki posamezni pesmi zborovodjeva predhodna razlaga.

Na pevskem večeru smo imeli v svoji sredi tudi go. Kraljevo, ki je te dni prišla med naša dekleta in žene, da se po svoji izkušnosti razgovori z njimi. Veselo smo jo pozdravili in smo ji hvaležni, ko nam je pod vtisom zapetih pesmi ob sklepu večera spregovorila nekaj toplih besed o pomenu in nalogah petja, ki je tudi v njeni najbližji domovini, na Primorskem v najtežjih okoliščinah reševala po naših družinah slovenstvo. „Zadnje, kar narod v svojem življenju še ohrani“, je dejala gospa Kraljeva, „sta molitev in pesem.“

Za sklep intimnega večera, ki ga je prišlo uživati lepo število prijateljev in znancev, so nam pevci še navdušeno zapeli „pevsko budnico“ Sem pevec (Foerster), ki so si jo v teh letih izbrali kar že za svojo himno in ki je ob sklepnem refrenu: Zakaj bi ne pel? — izzvenela ob spomenu na zadnje besede pok. ravn. M. Bajuka („še bomo peli!“) v odločen klic: „Zato — še bom pel!“

Nato je pristopil msgr. Ignacij Kunstelj ter je imel ob asistenci msgr. Antona Oreharja ter g. Jureta Rodeta sv. mašo za vse žive in rajne Slovence v Argentini. Med sv. mašo je bilo ljudsko petje.

Msgr. Ignacij Kunstelj je imel po evangeliju pridigo o Mariji, duhovni materi nas vseh, in o potrebi ohranitve ljubezni do nje. Pohvalil je slovenske rojake v Argentini, da so ostali Mariji zvesti. To zvestobo izpričujejo Marijine polobe po slovenskih stanovanjih in domovih, prav tako pa vsako leto ta velika romanja v Luján, kjer ima svoje domovanje tudi Brezjanska Marija.

Povedal je da Marijo časte Slovenci tudi po ostalih državah po svetu. Tu je omenjal slovensko kapelo, ki jo bodo imeli Slovenci v največjem Marijinem svetišču v Washingtonu. V njej bo na častnem mestu Brezjanska Marija, poleg nje bodo pa v kapeli tudi Marijine podobe iz ostalih največjih Marijinih svetišč v Sloveniji: Svete gore, Ptujске gore in drugih.

Marijo pa časte tudi drugi narodi in se k Njej zatekajo po pomoč tako v zasebnih potrebah, kakor tudi v splošno človeških in svetovnih zadevah.

Povedal je, da je v Angliji prišla k njemu skupina vernih angleških katoličanov, predno je odpotovalo v Slovenijo. Vprašali so ga, v katero Marijino svetišče naj se napotijo, da bodo vso noč premolili za podelitev resničnega miru na svetu. Svetoval jim je Brezje. Ko so se vrnili v Anglijo, so mu prišli povedat, da so bili res na Brezjah, ter da so tam z ostalimi verniki vso noč premolili pred milostno Marijino podobo. Take skupine vernih ljudi potujejo tudi v druge države. V Francijo, Ameriko, pa tudi v Sovjetsko zvezo in povsod pred Marijo molijo tako, kot je to storila skupina vernih Angležev pred Brezjansko Marijo.

Tako se ves svet zateka pod Marijino varstvo ter jo prosi, naj pri svojem nebeskem Sinu doseže, da bi na svetu zavladala ljubezen med narodi in da bi vsi živeli v resničnem miru in medsebojnem sodelovanju.

Slovenske rojake naproša, naj še naprej tako močno kot doslej ohranjajo zvestobo pa tudi Mariji.

Med sv. mašo je bilo skupno sv. obhajilo slovenskih romarjev. Dobre pol ure so jih obhajali štirje duhovniki.

Po romarski maši so imeli slovenski romarji čas za kosilo ter razgovor s prijatelji in znanci ter za ogled lujanskim zanimivosti, otroci so pa prišli na svoj račun z vožnjo s čolni po reki Luján, z otroškim vlakom ter z drugimi vozili na igriškem prostoru.

POPOLDANSKA POBOŽNOST Z VELIČASTNO PROCESIJO

Ob dveh popoldne so se romarji z Lujana zbrali v cerkvi. Poslušali so govor spirituala g. dr. Filipa Zaklja o škofu Frideriku Baragi ter o prizadevanjih, da bi bil čimprej prištet med svetnike. Za dosego tega cilja je treba storiti vse in se ne strašiti nobenih žrtev. Potrebna so sredstva, še bolj pa molitev. Rojake naproša naj prebirajo Baragove spise, zlasti Baragov vestnik. Prosi jih tudi, naj se ob molitvah Bogu, naj bi čimprej uslišal njihovo prošnjo ter poveljal svojega zvestega služabnika Barago, spominjajo tudi peterih Slovencev, ki so zelo častili Barago: pokloniki prelata dr. Odarja, p. dr. Huga Brena, dr. Franca Jakliča, šmajdovega očeta ter Ane Rodetove.

Po pridigi g. dr. Filipa Zaklja je bila veličastna procesija. Nobeno pretiravanje ni trditev, da so procesije slovenskih romarjev od vseh romarskih procesij v Lujanu najlepše, najbolj urejene ter znane po petju slovenskih Marijinih pesmi in molitvi sv. rožnega venca. Če so bile procesije druga leta velike je bila letos še mnogo večja. Vseh je bilo več. Mož, fantov, deklet in žena.

Slovesnosti v San Justu

BLAGOSLOVITEV NOVE DVORANE NAŠEGA DOMA — OBISK GLAVNEGA RAV. MSGR. I. KUNSTLJA — KONCERT SPZ "GALLUS"

Na vsem zapadnem področju Velikega Buenos Airesa Slovenci dosedaj nismo razpolagali z večjim prostorom, ki v zimskem času imeli svoje prireditve. Pa tudi v letnem času smo bili odvisni od vremena. Vsled tega se je odbor Našega Doma že pred leti odločil zgraditi novo dvorano, ki bi ustrezala našim zahtevam. Načrt za tako dvorano je izdelal g. Tone Oblak, kateri je potem vodil vsa dela izgradnje,

Vsak teden ena

KMET GOVORI POKOJNI ZENI

Alojz Gradnik

*Tu na moji levi strani
si počivala še lani.
Ni besede, ni kovanja.
Prazno belo vzglavje čaka.*

*Čaka platna polna skrinja,
klet in kašča. „Gospodinja!“
kličejo te h.šni ključki.
Vse živi še v tvoji luči.*

*Čaka nate perutnina
na dvoršču, rožmarina
grm na vrtu. Kruh v omari
prosi: Pridi, gospodari!*

*Vsem odsotna, meni vidna
tu si, do noči, si pridna.
Začeti si na moji strani,
trudnja tščeš moje dlani.*

*Vse je, kot je vedno bilo.
T'ho ločim. V tolažilo
šepetaš mi: Večno živa...
neločljiva... neločljiva...*

Razporejena je bila takole: Za križem so bile zastave: argentinska, paška in slovenska, sledila je šolska mladina z učiteljicami in učitelji. Za temi sta bili zastavi Društva slov. protikomunističnih borcev in Slov. državnega gibanja, banderi s slikami Marije Pomagaj in Svetogorske Matere božje. Za dolgo vrsto narodnih noš so fantje nosili kip Lujanske Matere božje ter podobno Brezjanske Marije, za ministranti je stopala slovenska duhovščina na čelu z msgrjem. Ignacijem Kunstljem; za redovnicami je bila dolga vrsta deklet in žena.

V Marijinem svetišču so bile nato pete litanije Matere božje. Odpevala je vsa cerkev, vmes so pa slovenski romarji vključevali najlepše Marijine pesmi. Peli so jih vsi romarji, da j. mogočno odmevalo po prostranem svetišču.

Po blagoslovu z Najsvetejšim se slovenski romarji svoje letošnje romanje k lujanski Materi božji zaključili s pesmijo Marija skozi življenje. Peli so jo s tako močnim občutjem in vdanostjo, da so domačini ter verniki ostalih narodnosti, ki so bili tedaj v baziliki presenečeni zatrdjevali, da takega petja v svojem življenju še niso slišali.

Razen lujanskega vseslovenskega romanja bodo še krajevna slovenska romanja v naslednjih mestih: v San Luisu 14. maja, v Mendoza 19. maja, v Córdoba 21. maja in v Rosariu 23. maja. Vseh se bo udeležil msgr. Ignacij Kunstelj v spremstvu direktorja msgr. A. Oreharja.

Slovenci v Argentini

BUENOS AIRES

Občni zbor SKAD-a

Tudi letos je bil združen s študijskim dnevom. Bil je 1. maja v Colegio Máximo v San Miguelu. Dopoldne je bila sv. maša, nato predavanje g. Milana Magistra in debata o temi Slepica v naši skupnosti. Občni zbor se je pričel popoldne ob 4. V odsotnosti predsednika Jerneja Dobovška ga je vodila tajnica Elizabeta Mele. Po poročilih odbornikov in slučajnostih so sledile volitve novega odbora. Predloženi sta bili dve listi. Ker nobena ni dobila 2/3 glasov, so se volila posamezna mesta. Nov odbor je sestavljen: predsednik Marijan Zorko, tajnik Tone Mizerit, blagajničarka Marjana Homovec, knjižničarka Terezija Marn; odborniki: Stane Malovrh, Bernarda Opeja in Andrej Fink. Novizvoljeni predsednik je poudarjal, da bo društvo v bodoče pritegnilo čim več mladih akademikov, prosil pa obenem vse starejše člane, naj sodelujejo kot doslej, ker le s skupnim delom bo SKAD napredoval v smislu svojega cilja.

Osebnosti

Krščen je bil 31. marca Aleksander Daniel Strah, sin Toneta in ge. Terezije roj. Rauh iz Laansa. Za boba sta bila g. Janez Strah in gđ. Francka Lampretova; krstil pa je č. g. Reberšak.

Mendoški praznik slovenske pesmi

Prišlo nam je že v tradicijo in v koledar naših rednih vsakoletnih prireditve, da je „Markova nedelja“ v spomin na pokojnega ravn. Marka Bajuka v Mendoza praznik slovenske pesmi. Letos smo ga praznovali že šest; l. 1963. je odpadel zaradi večjih priprav na proslavo obletnice sv. Cirila in Metoda.

Pripravili smo letos naš pevski praznik za zadnjo nedeljo v aprilu. Dopoldne je pevski zbor prepeval pri slovenski maši, ki je bila namenjena za blagor njegovih sedanjih pevcev in spomenu vseh treh pokojnih članov: ravn. M. Bajuka, njegove žene Amalije in Maksa Furlana.

Popoldne pa smo imeli pevski večer v Domu. Letos ga je zbor pripravil pod naslovom: Ljudska pesem — spremljevalka človeka na življenjski poti.

Za uvod je zbor zapel Premrlovo Slovansko pesem. Nato je zborovodja prof. B. Bajuk podal razlago o pomenu sporeda. Navajal je sodbe naših velikih mož, kako so v vzvišenih besedah poveljevali pomen pesmi in petja, ter prikazal obširno bogastvo naše ljudske pesmi. Razložil je način in pomen zbiranja ljudskih pesmi, ki so se rešile pozabljenosti v raznih zbirkah in končno v Etnografskem muzeju.

Nato je prešel zbor k podajanju zglede iz posameznih vsebinskih vrst naše ljudske pesmi, v približnem vrstnem redu štrekljeve zbirke, vse pa z namenom, da pokaže, kako naša pesem spremlja človeka skozi življenje od zibel do groba.

Poslušali smo dve koroški: Pesem o rojstvu (Lesiček-Kramole) in Pesem na grobu prijatelja (Kramole). Sledila je običajska prekmurska Marko skače (Kimovec) in belokranjska obredna Krénice (Tome). Med kmečko-stanovskimi pesmimi smo poslušali notranjsko Ogľar (Bajuk), Predico (Slomšek-Ipavec) in Mlatiče (sicer „umetno“ p. A. Hribarja, o že kar na pol ponarodelo).

V drugem delu so prišle na vrsto naše vojaške. Iz kamniškega okraja smo poslušali Pesem o vojski (Premrl); moški zbor nam je zapel Regiment po cesti gre (Marolt); ženski pa dekliško V nedeljo zjutra vstala bom (Bajuk). Pomudili smo se nato v prisrčnem občutju naše ljubezenske pesmi in slišali Gregorčičevo ponarodelo Njega ni (Bajuk); sledila je pretresljivo globoko, pa čudovito preprosta koroška Pojdam u rute (Bajuk). In končali smo s šegavo primorsko Teku sem dol po dolini (Sone).

(Nadaljevanje na 4. strani)

SLAVNOSTI V SAN JUSTO

(Nadaljevanje s 3. strani)

posloval novo prostorno dvorano, ki more sprejeti vase 600 ali še nekaj več ljudi. Msgr. Kunstelj se je vabilu rade volje odzval. Prav tako se je rade volje odzval vabilu naš vrhunski SPZ "Gallus", da bi kot prvi nastopil s svojim koncertom v uradni odprti in blagoslovljeni novi dvorani.

Tako smo imeli sanhuški Slovenci v nedeljo res lep slovenski praznik, ki nam bo ostal v nepozabnem spominu. Ob 7.45 je vsa slovenska sanhuška srenja pred farno cerkvijo sprejela gl. rav. msgr. Ignacija Kunstlja ki se je pripeljal v spremstvu dir. msgr. Antona Oreharja. Tukajšnji mladinski organizaciji sta bili zastopani ob sprejemu v številnih narodnih nošah s slovensko zastavo. Ob vstopu v cerkev sta ga na vratih pozdravila Tomaževićev Tonček in V. Jerebova in narodnih nošah, oha učenca tukajšnjega Slovenskega šolskega tečaja, in mu izročila slovenski ščepel.

Ob 8. uri se je začela sv. maša, ki jo je daroval msgr. I. Kunstelj in imel tudi za ta dan primerno pridigo. Pri sv. maši je prepeval domači otroški zbor slov. šolskega tečaja "France Bantič" pod vodstvom gđc. učiteljice Angele Klanškove. Na orglah pa jir je spremljal g. Štefan Drenšek.

Po sv. maši je vsa slovenska skupnost v sprejedu s slovensko zastavo in narodnimi nošami na čelu spremila visokega gosta msgr. I. Kunstlja v 300 m oddaljeni Naš Dom, raz katerega sta vihrali slovenska in argentinska zastava.

Ob vstopu v Naš Dom je zažele-nega gosta pozdravil in mu izrekel dobrodošlico kult. ref. g. I. Oven. Takoj nato pa sta ga pozdravila in mu po staroslovenski navadi ponudila kruh in sol botiča in boter Našega Doma g. Anca Indiharjeva in g. Vinko Zupanc, ki sta nato s prerežanjem slovenskega traku pri vstopu v novo dvorano izvršila akt otvoritve. Vse zbrano število občinstvo je nato zasedlo dvorano ki je marsikoga očarala vsled prostornosti in moderne luksuzne notranje opreme s stereofonično zvočno napravo.

Slovesnost v dvorani se je začela s pesmijo "Naš Dom", ki jo je zapel tercet sestre Zajčevih, katero je naložil za to priliko napisal in uglasbil njihov oče g. F. Zajec. Slov. dušni pastir v San Justu č. g. Janko Mernik je nato v kratkih besedah orisal vladajoče okolišje ob gradnji Našega Doma.

Sledila je blagoslovitev dvorane, ki jo je izvršil gl. rav. msgr. I. Kunstelj ob asistenci dir. msgr. A. Oreharja in č. g. J. Mernika in botrovanju ge. Anie Indiharjeve ter g. Vinka Zupanca.

Slavnostni govor o velikem pomenu nove dvorane za Slovence in v pozdrav najvišjemu cerkvenemu predstavniku Slovencev v zamejstvu msgr. Kunstlja je imel predsednik Našega Doma g. Peter Čarman.

Med predstavniki slovenskih domov ustanov in organizacij so bili navzoči Rudolf Smersu, član NO za Slovenijo,

SLOVENCIPOSVETU

KANADA

Na Slovenskem letovišču pri Terontu so že od cvetne nedelje sem na delu pridne slovenske roke, kajti na letovišču je treba marsikaj urediti in ga pripraviti za letovanje slovenskih ljudi. Letoviški odbor imo v načrtu razne izboljšave: napeljava vode v stranišča, prenos kuhinje, popravilo obeh plavalnih bazenov, nabavo novih gugalnic itd.

Za naprave na Slovenskem letovišču se je pa med tem pozanimala tudi davčna uprava. Premerili so oba pla-

Božo Fink, predsednik Zedinjene Slovencev in Dr. Alojzij Voršič član načelstva Slovenske kršćanske demokracije.

Lepo pripravljena akademija visokemu gostu v čast ki jo je imela na skrbi gđc. Angelca Klanškova je s slovensko pesmijo in materino besedo poslegla globoko v srca navzočih. Zlasti je imponiral dvogovor „Kje dom je moj“ (dr. Tineta Debeljaka), ki sta ga brezhibno izvajala Novakov Lojzek in M. Markovičeva. Poleg šolske mladine so v akademiji nastopili tudi fantje in dekleta v narodnih nošah z mogočno pesnitvijo, ki jo je za ta dan pripravil g. R. Bras.

Po končani akademiji si je glavni rav. msgr. I. Kunstelj ogledal še ostale prostore Našega Doma in se razgovarjal z rojaki prav do kosila, ki je bilo pripravljeno v mlad. dvorani. Po kosilu je bil kratek razgovor, med katerim so rojaki stavili msgr. Kunstlju razna vprašanja nanašajoča se na sejanje verske in narodnostne razmere med nami. Msgr. Kunstelj je odgovarjal zelo modro in povsem zadovoljil vpraševalce.

V popolnoma zasedeni novi dvorani je ob 18. uri začel SPZ "Gallus" koncert slovenskih narodnih in ponarodnih pesmi. Ta koncert je bil tudi prvi v nizu koncertov za 20-letnico njegovega obstoja. Čeprav okrnjen (manjkali so trije Rodetovi, vsled smrti v družini) je izvajal vse pesmi v veliko splošno zadovoljstvo poslušalcev, kateri so to potrdili z navdušenim aplavzom po vsaki pesmi. Delo glasbenega kritika bi bilo, da bi ocenil koncert pravilno, preostalo pa se je posebej dotaknila Prešernova "Zdravica" po kateri je predsednik Našega doma (edinstven primer na koncertih) napil dirigentu dr. J. Savelliju in zboru, obratno pa je dr. Savelli napil v imenu zbora g. Petru Čarmanu kot predstavniku Našega Doma. Oba skupaj pa sta potem napila vrhovnemu direktorju msgr. Kunstlju, ki se je tudi udeležil koncerta.

Med koncertom je g. Peter Čarman v imenu Našega Doma izročil SPZ "Gallus" v zahvalo in priznanje za 20 letno delovanje zlato plaketo, slovensko dekle pa šopek.

Naš Dom v San Justu je tako, na najlepši način — s slovensko pesmijo zaključil svoj pomembni praznik otvoritve in blagoslovitve nove dvorane.

I. O.

valna bazena, vse zgradbe na letovišču, ki so pod streho, ter letne davke nato od prejšnjih nekaj sto dolarjev zvišali kar na 1.500. Z dosedanjimi dohodki Slovensko letovišče ne more kriti vseh teh izdatkov. Zato je bil odbor prisiljen povišati ceno za letne družinske vstopnice od 10 na 14 dolarjev in letne vstopnice za posameznike od 5 na 7 dolarjev. Posamezne vstopnice so pa sedaj po 1 dolar. Odbor je letos uvedel tudi pristojbine za šotore. Vsak, ki bo na letovišču postavil šotor vsaj za teden dni, bo moral plačati 1 dolarjev poleg letne vstopnice.

Slovensko letovišče bodo v letošnji sezoni odprli v nedeljo, 26. maja z mašo. Telovska procesija na njem bo v nedeljo 16. junija. Naslednja večja prireditev bo Katoliški dan v nedeljo 7. julija. Posvečen bo Baragi.

BELGIJA

V Ekeenu je bil v nedeljo 10. maja slovenski mladinski dan, naslednje nedelje pa vaterscheju.

V Ekeenu in Zmartergu je ustanovljena slovenska šola. Lepo napreduje. Odku je jo precej slovenskih otrok.

AVSTRILIJA

Poleg g. Hafnerja v Gradcu ter g. Miklavšiča v Spittalu je sveti sedež imenoval slovenskega dušnega pastirja tudi za slovenske izseljence na Tirolskem in Predarliskem. Za to mesto je bil določen cistercijski pater g. Štefan Kržišnik iz Stamsa. G. opat Fiderer, nekdanji prior v samostanu v Stični ga je prav rad dal na razpolago za dušno pastirstvo med slovenskimi izseljenci.

Dr. FRANC KNAVS
ODVETNIK

Lavalle 1290, p. 12, of. 2, Capital
T. E. 35-2271

Uradne ure od 17-20
Na telefonu tudi dopoldne (10-12)

Luján, Francia 952
T. E. 735 ali 516

V petek in soboto od 9-13. ure.

JAVNI NOTAR

Francisco Raúl
Cascante

Escribano Público
Pta. baja, of. 2

Cangallo 1642 Buenos Aires
T. E. 35-8827

Dr. Tone Žužek
ADVOKAT

Lavalle 2327/33, p. 50. Of. 10

Ena kvadra od podzemске
postaje Pasteur

Urađuje ob torkih in četrtkih
od 18. do 20. ure

OBVESTILA

Sobota, 18. maja 1968:

II. kulturni večer SKA ob 19.30 v mali dvorani Slovenske hiše, Ramón Falcón 4158. Posvečen bo petdesetletnici smrti Debussyja in bodo predvajani glasbeni filmi njegovih kompozicij. Uvod in komentarje bo podal prof. Alojzij Geržinič.

Nedelja, 19. maja 1968:

Družinska nedelja v Slomškovem domu s predavanjem dr. Vinka Brumna.

Sestanek naraščajnic in mladen ter naraščajnikov in mladcev iz San Justa v Našem domu po slov. maši.

Petek, 24. maja 1968:

Sestanek Slov. kat. akad. starešin-stva ob 19.30 v Slovenski hiši. Razgovor z msgr. Ignacijem Kunstljem.

Nedelja, 26. maja 1968:

Slovo od gen. direktorja za dušnopastirstvo med Slovenci v izseljenstvu, msgr. Ignacija Kunstlja v Slovenski hiši ob 4 popoldne.

Svečanemu uvodu v letošnji junjski praznik Junakov je namenjena prva predstava Sofoklejeve tragedije ANTIGONA, ki jo bo 1. junija ob 9 zvečer uprizoril Glelališki odsek SKA na odru Slovenske hiše z Natašo Smersjevo v naslovni vlogi in Maksom Borštnikom v vlogi Kreonta, v režiji

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare
Redactor: José Kroselj
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. E. 69-9503
Argentina

CORREO ARGENTINO
FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824
Registro Nacional de la Propiedad
Intellectual No. 955.451

Naročnina Svobodne Slovenije na leto 1968: za Argentino \$ 2.500.— Pri pošiljanju po pošti doplačilo 100 pesov. Za ZDA in Kanado: 13 USA dolarjev za pošiljanje z letalsko pošto, in 9 USA dolarjev za pošiljanje z navadno pošto. Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Bs. Aires. T. E. 33-7213

Nikolaja Jeločnika. Ponovitve bodo 7., 8. in 9. junija, za mladino pa še posebna dijaška predstava po znižanih cenah. Vstopnice po 300 in 250 pesov bodo v predprodaji od ponedeljka naprej v Dušnopastirski pisarni. Pri vseh predstavah bo občinstvu namenjen samo parter; balkon bo zaradi režije zaprt.

Slovenski dom, Carapachay

Nedelja 19. maja

OSMA OBLETNICA
s celodnevni programom

ob 10.45: Dviganje zastav
ob 11.00: Sv. maša
ob 12.00: Kulturni program
ob 13.00: Kosilo nato prosta zabava

Sodeluje Planika

Mladi in stari vabljeni!

PO
TO
VA
NJA

EUROTUR

TU
RI
ZEM

je vaša potovalna agencija.

Oddelek za Slovence vodi Armando Blažina

OBIŠČITE EVROPO — poslovno ali kot turisti. SREČAJTE se s svojimi sorodniki in prijatelji. ČAS NI OMEJEN. V tem letu BREZ vizumov.

VOZŃJA Z LADJO tja in nazaj 427.50 USA dolarjev

VOZŃJA Z LETALOM tja in nazaj CELOVEC 940.50 USA dolarjev TRST 904.10 USA dolarjev

CENA ZA EKSKURZIJO 60 dni (do 15. 4. t. l.) CELOVEC 705.40 USA dolarjev TRST 678.10 USA dolarjev

Vse na odplačevanje

25% na račun in 12 ali 24 obrokov z 12% obrestmi

LADJE: G. Cesare — Augustus — Anna C — Eugenio C — Enrico C

Avenida Córdoba 351
Buenos Aires

Tel.: 32-6070/6077/6078/6079

PRED PETDESETIMI LETI:

POT DO PRVE SLOVENSKE VLADE

Dr. Tine Debeljak

Tako je bila Avstrija jetnik v železnih kleščah pruskih generalov in italijanskih zahtev. Vedela je: Če sklene mir in stopi na Antantno stran, bo izgubila prav to, kakor če ostane do konca z Nemci: obrnila bi proti sebi prusko vojsko, ki komandira njeno lastno in bi bila zato brez moči; zamenjala bi samo sovražnika: namesto z Nemci proti Antanti, bi se morala boriti z Antanto proti Nemcem v toliko slabšem položaju, ker bi postalo operacijsko vojno področje — Notranja Avstrija in Češka... Antanta ni popustila od Londonskega pakta in Avstrija se ni mogla, tudi če bi hotela ločiti od Nemčije, od katere je bila popolnoma vojaško odvisna. Z vsakim poskusom ločitve bi tvegala — notranjo meščansko vojno...

Nemški militarizem, madžarsko vztrajanje na dualizmu in Londonski pakt so bili trije vzroki, da ni prišlo do separatnega mira v letu 1917 ko je bil po besedah Czernina še mogoč. Ko pa je jeseni nastopil namesto Briana Clemenceau, „tiger“, so Amerikanci napovedali vojno, je bil sprejemljiv mir še manj mogoč: morala bi Avstroogrška plačati Londonski pakt v celoti... „unmögliches Preis“ (Czernin) in bi ji mir ne pomagal nič več...

Tak je bil položaj koncem leta 1917. In pa je Nemcem zbuljal največji optimizem k zmagi: Italijanska fronta je bila pri Kobaridu razbita, ruska je razpadla z nastopom boljševikov, treba je bilo samo še skleniti mir in vojsko prepelati na Zahod preden pridejo tja ameriške čete... Optimistične perspektive, ki so jih Nemci uspeli sugerirati tudi avstrijski politiki.

5. LETO 1918: NEMŠKI MIROVNI DIKTAT V BRESTU
LITOVSKEM. WILSONOV APOSTOLAT MIRU

Takoj ko so prišli boljševiki na oblast (26. okt. oz. nov. 1917), so začeli izpolnjevati svoj program: „Mir! — Kruh! — Zemlja!“ Razbili so carsko vojsko: „Ne bomo se borili za

6 francoske, angleške in ameriške imperialiste!“ Poslali so vojake domov, naj si „vzamejo zemlje od veleposestnikov“. Vojska se je razbežala. Boljševiki pa so takoj pozvali „vse bojujoče se narode“ — Antanto in Osrednje sile — „naj sklenejo čimprej mir brez prisvajanj in brez kontribucij, na temelju pravičnosti in samoodločbe narodov“ (Y. M. Bocharov in A. L. Yonissiant: Nueva historia universal, textos de las escuelas politécnicas soviéticas, Mexico 1946). Antanta se je odločila nadaljevati vojno s Centralnimi silami. Te pa so imele interes, priti do mira vsaj na eni — vzhodni fronti, da bi mogli nadaljevati boj na zahodni fronti proti Franciji, Angliji in Ameriki. Pristale so na pogajanja, ki so se začela 2. novembra 1917. Toda do mira je prišlo šele 3. marca 1918. Po dnevniku avstr. zun. ministra Czernina (Cz. 291—347) se dasta takoj ugotoviti dve tendenci: Nemci so smatrali Leninovo oblast za kratkotrajno in zato so delali hitro, da bi — pospešili mir; boljševiki pa so bili prepričani, da dela čas zanje, ter da bo že med pogajanja nastala revolucija v Nemčiji in Avstriji in z njo — svetovna prekucija. Zato so pogajanja zavlekali. Vodja ruske delegacije Joffe je „naivno“ rekel avstrijskemu zun. ministru: „Jaz še vedno upam, da se nam bo posrečilo tudi pri vas razviti revolucijo.“ Kot opisuje Czernin, je v Rusiji „tedaj divjal že pravi pokol buržujcev, zverinsko pobijanje vsega, kar ni proletariata; buržuji pa so tako strahopetni, da se dajo klati kot jagnjeta.“ Czernin je čutil, „da pomeni boljševizem svetovno nevarnost. Če se nam bo (Nemcem) posrečilo skleniti sprejemljiv mir in bi imeli moč, da v tujih deželah prisilimo razmere v zakonitost, bi bilo najbolje, ne razpraviati s temi ljudmi, temveč udariti na Petersburg in napraviti red.“

Čudni so ti boljševiki: govore o svobodi in miru in slogi, pa so pri tem najbolj grozni tirani, kar jih pozna zgodovina... oni meščanstvo naravnost iztrebljajo... njihovi argumenti so strošnice in vislice... Njihove besede so laži... Govore o samoodločbi, pa ne puste volitev na Litvanskem, Finskem... dokler so zasedene po Nemcih... Nemci in Rusi si ne zupajo in se bojijo terorja: Nemci ruskega, Rusi nemškega... kajti: obe plati bi ga radi izvajali... „Resnično: Ukrajinci,

Belorusi, Baltski narodi, Finci so se zatekli za dosego svoje „samoodločbe“ pod nemško zaščito, ki jih je branila, toda pri tem zasledovala svoje imperialistične težnje...

Gotovo, da so boljševiki v načelu odobravalni samoodločbo, toda samo narodi naj pridejo prej pod oblast Kom. Partije. Pustili so jo Fincem, pa takoj ustanovili svoje sovjete v Finski. Ti so vstali proti vladi, ki je nastala iz „samoodločbe“. Priznali so jo Ukrajincem in Ukrajinci so pri pogajanjih nastopali kot suvereni (Kijevska Rada) toda takoj so ustanovili „Ukrajinski sovjet delavcev, kmetov in vojakov, ki so se pridružili ruski delegaciji. Trockij je zahteval za te odposlance, ki predstavljajo samo del njegove ruske delegacije, pravice ukrajinskih zastopnikov... Tako se je „samoodločba“ pokazala takoj v začetku kot agitacijska fraza za začetni upor, toda s pomočjo boljševiške stranke, sredstvo za priključitev k proletarski državi... Boljševiki so zavlačevali mir v upu, da bo prej nastala revolucija v Nemčiji, toda nemški cesar je odkril v Berlinu zaroto, naj ga po ukazih boljševikov ubijejo ter je dal kratko povelje: (336) „Naj Nemci vzhodne dežele zasedejo brez volitev in naj končajo pogajanja!“

Nemška vojska je dala boljševikom zadnji rok — do 28. februarja 1918 medtem pa so začeli zasedati ruske kraje in napredovati proti Petrogradu. I. Steinberg, komisar tedanje rdeče vlade, opisuje v svojem delu „Ko sem bil ljudski komisar“ (Madrid 1930) vse prepire v vladi za ta mir, in po kolikih naporih je Lenin dosegel svoj cilj: podpis miru, pa naj bo kakršnikoli, ker po demobilizaciji vojske se ni mogoče boriti. Mir pa je nujno potreben, da se reši sovjetska oblast. Ta je bila resnično na vagi: Nemška vojska je bila 8 ur pred Petersburgom... General Hoffman se je nekoč izjavil, da mu je žal, da ni šel naprej v Petersburg, kamor bi lahko prišel brez najmanjšega odpora, ter pobesil tistih par boljševikov... Lenin sam je govoril pri sejah vlade — po Steinbergu — da bo oblast boljševikov v par tednih konec... Zato se je odločil: rešiti boljševiški režim in sprejeti sramotni nemški mir, po katerem je Rusija izgubila vse Baltske države, Poljsko, Ukrajino, Belo Rusijo in druge.